

Posudek bakalářské práce

Jméno a příjmení
studenta/ky:

Zuzana Boušková Shrbená

Osobní číslo:

P17148

Studijní program:

B7701 / Psychologie

Studijní obor:

7701R012 / Arteterapie

Katedra:

ART / Ateliér arteterapie

Akademický rok:

2021/2022

Název práce:

Archetyp hrdiny ve výtvarné tvorbě žáků 1. a 2. stupně základní školy

Oponent/tka
práce:

Mgr. et Mgr., Bc. Ondřej Alexandr Kronika

Hlediska hodnocení

Obsahová úroveň práce

Formulace cílů:

cíle jsou jasně formulovány

1 2 3 N
☐ ☒ ☐ ☐

cíle nejsou korektně formulovány

Struktura práce odpovídá cílům:

zcela odpovídá

1 2 3 N
☐ ☐ ☒ ☐

neodpovídá

Jednotlivé části práce:

jsou pro celek podstatné

1 2 3 N
☐ ☒ ☐ ☐

nejsou podstatné

Teoretická a empirická část práce jsou:

provázané

1 2 3 N
☐ ☐ ☒ ☐

neprovázané

Naplnění cílů práce:

cíle práce naplněny

1 2 3 N
☐ ☒ ☐ ☐

nenaplněny

Způsob zpracování

Zvolené metodologické řešení:

	1	2	3	N	
odpovídá cílům práce	☐	☐	☒	☐	neodpovídá cílům práce

Adekvátní použití výzkumných metod, metodických postupů:

	1	2	3	N	
zcela adekvátní	☐	☐	☒	☐	neadekvátní

Způsob prezentace problému/tématu:

	1	2	3	N	
přiměřený a jasný	☐	☐	☐	☒	neodpovídá typu práce, není srozumitelný

Úroveň interpretace a diskuze k řešenému problému:

	1	2	3	N	
dostatečná	☐	☐	☒	☐	nedostatečná

Propracovanost práce:

	1	2	3	N	
práce je ve všech svých částech přiměřeně propracovaná	☐	☒	☐	☐	některé části práce nejsou dostatečně dopracované, dokončené

Práce se zdroji

Práce s odbornou literaturou:

	1	2	3	N	
výborná	☐	☒	☐	☐	nedostatečná (neodpovídající)

Aktuálnost použitých zdrojů:

	1	2	3	N	
zdroje jsou aktuální	☐	☒	☐	☐	zdroje nejsou aktuální

Zahraniční zdroje:

	1	2	3	N	
práce obsahuje relevantní zahraniční zdroje	☐	☒	☐	☐	práce neobsahuje zahraniční zdroje

Relevance a validita zdrojů:

	1	2	3	N	
relevantní	☐	☒	☐	☐	nerelevantní

Citační norma:

	1	2	3	N	
zcela dodržena	☐	☒	☐	☐	nedodržena

Jazyková úroveň práce

Stylistická vyspělost:

	1	2	3	N	
odpovídá úrovni odborného stylu	☒	☐	☐	☐	neodpovídá požadované úrovni

Gramatická úroveň:

	1	2	3	N	
neobsahuje gramatické chyby	☒	☐	☐	☐	obsahuje velké množství gramatických chyb

Odborný jazyk:

	1	2	3	N	
používá výborně	☐	☒	☐	☐	nepoužívá

Formální úroveň práce

Rozsah práce:

	1	2	3	N	
odpovídá	☒	☐	☐	☐	neodpovídá stanoveným požadavkům

Práce obsahuje požadované náležitosti:

	1	2	3	N	
obsahuje	☒	☐	☐	☒	neobsahuje

Grafická úroveň práce:

	1	2	3	N	
vyhovující	☒	☐	☐	☐	nevyhovující

Struktura a členění práce:

	1	2	3	N	
vyhovující	☐	☒	☐	☐	nevyhovující

Další hodnocení

Svou bakalářskou práci autorka věnuje tématu, jak žáci I. a II. stupně vnímají a výtvarně zpracovávají téma hrdiny. Práce v sobě kloubí vzletný až vypravěčský jazyk, což je místy v kontrastu s až schematickým sdělováním kusých informací v bodech (např. kapitoly 1.4.1, str. 15 nebo 2.4, str. 24). Autorka ne vždy dodržuje jednotnost citačního aparátu. Jistou bezradnost lze sledovat v citování internetových zdrojů (př. s. 18; 20). Jednotnost citačního aparátu narušuje i uvedení názvu literárního zdroje přímo v citačním odkaze (str. 14). Ve většině případů tak autorka ovšem nečiní. Co se obsahové stránky citací týče, je možné zamyslet se nad adekvátností serveru postavy.cz (str. 21) jako zdroje vhodného pro práci bakalářského typu. Informace o životě Batmana lze jistě najít v odbornějších pramenech, nežli je fanouškovský portál s mnohdy nepřesnými informacemi. Nabízí se např.: „Comisc: stručné dějiny“ (Kruml, 2007) nebo: „The encyclopedia of comic book heroes“ (Fleisher, 1976).

Práce jako taková nabízí tradiční dělbu na praktickou a teoretickou část. Teoretické kapitoly jsou dvě. První

představuje základní pojmy jako mýtus nebo pohádka. Zde autorka kromě odborných zdrojů neopomíná ani vlastní pohled a zkušenosti. Téma archetypu je následně představeno z pohledu psychologického i filosofického a subkapitola věnovaná fenoménu hrdiny nabízí jak typologie, tak způsoby vývoje i funkce jednání hrdiny. Nechybí ani subkapitola věnovaná přímo superhrdinům, která představuje popkulturní postavy z produkce Marvelu a DC Comics. Hlubší rozpracování by si snad zasloužila právě kapitola věnovaná fenoménu hrdiny. Autorka se zde drží kontextu mýtu a pohádky. Jak ale dokazuje její vlastní výzkum, je mnoho dalších oblastí, odkud děti mohou čerpat inspiraci pro ztvárňování (a utváření) svých hrdinů.

Jako problematičtější potom vnímám druhou kapitolu teoretické části nazvanou „Děti školou povinné“. Hned na několika místech (konkrétně subkapitoly věnované školní zralosti a připravenosti – s. 22 – 24, dále subkapitoly raného, středního a školního věku – s. 26 – 30) jde práce zbytečně moc do šíře a obecné informace si zde zabírají příliš prostoru na úkor podstatného. Údaje o školní zralosti a připravenosti pak vnímám jako zcela nadbytečné. Jednotlivé oblasti vývoje (s. 26 – 30) jsou představeny nevyváženě. Z podstaty svého studia autorka podrobněji akcentuje například vývoj dětské kresby. Pro téma BP zcela zásadní kognitivní a sociální vývoj už ale není rozpracovaný zdaleka tak, jak by si zasloužil. Vývoj fantazie a kreativity je potom opomenutý zcela. Subkapitola „Ontogeneze“ (str. 24) je potom z významné části pouhým učebnicovým výčtem vývojových teorií v pouhých bodech. Uvedeny jsou názvy vývojových etap bez kontextu a smysluplného provázání s tím, jak se jednotlivá stádia odráží např. ve vztahování se k hrdinům. Proto kapitolu nevnímám jako příliš funkční.

V úvodu praktické části se autorka snaží prezentovat své výzkumné záměry. Uvedení do problematiky ovšem není příliš srozumitelné a o podobě výzkumu si čtenář musí udělat svůj obrázek sám až „za chodu“ během četby následujících kapitol. Zjistí tak, že autorka od února 2020 do letošního dubna pracovala se 132 žáky jedné ZŠ. Dohromady od nich získala 143 výtvorů na téma „Hrdina“ a kromě tvoření ve třídách na zadané téma výzkum zahrnul ještě další hodinu, při které se o výtvorech veřejně diskutovalo.

Cíl práce je stanovený jako „představení možného hrdiny žáků 1. a 2. stupně základní školy“. Nenásleduje ovšem prezentace hypotézy ani výzkumné otázky. Ty se následně objevují až v kapitole prezentující průběh výzkumu na str. 33, což orientaci v textu (a pochopení výzkumných záměrů autorky) velmi znepřehledňuje. Pro práci pak autorka zvolila smíšený typ výzkumu (str. 30). Otázkou zůstává, nakolik je tento design v práci skutečně uplatněn. Výzkumné otázky jsou pokládány ryze v deskriptivní rovině a množstvím sesbíraného materiálu (autorce prošlo rukama 143 artefaktů) se celé šetření kloní spíše ke kvantitativní poloze. Kde je potom ale kvalitativní rozměr práce?

Kapitola 7 pojmenovaná „Výtvarné tvoření“ představuje výsledky vlastního výzkumu, kde autorka nabízí vlastní interpretační úvahy a nabízí širší souvislosti mezi výtvary dětí, jejich osobní historií, způsobem tvoření atd. Právě v těchto kontextech by se dalo uvažovat o kvalitativním rozměru práce. Bohužel ale nic z výše popsaného nesytí ani stanovený cíl, ani položené výzkumné otázky. Kvalitativně laděný text, který lze (i s ohledem na autorčin studovaný obor a její případnou budoucí profesi arteterapeutky) vnímat jako jeden z nejnosnějších z celé práce, tak (alespoň z pohledu metodologie) vyznívá do ztracena.

Praktické části škodí nedostatečně rozpracované etické náležitosti. Kromě udělení souhlasu zákonných zástupců ohledně zveřejnění žákovských prací se zde čtenář nedozví nic o tom, zda byla účast na výzkumu dobrovolná. Nebo zda děti i jejich rodiče věděli, že kromě obrázků autorka v textu zveřejní i širší souvislosti jako např. fragmenty z života dětí (str. 39) včetně svého vlastního pedagogického pohledu na žáky (str. 53). A co je nejdůležitější, že tyto informace budou volně přístupné a dohledatelné na webu. V příloze pak schází formulář informovaného souhlasu. Tedy ani nevíme, s čím rodiče vlastně souhlasili.

Práci je nutno vytknout i to, že diskuze jako taková chybí úplně a sebereflexe je součástí samotného závěru, kde utváří poslední odstavec. Závěr jako takový má přitom mít jinou funkci než nabízet prostor pro sdílení autorčiny sebezkušenosti. Nepříliš srozumitelná se jeví i kapitola „Charakteristika a sběr výzkumných dat“ (str. 30), kde autorka mohla řádně uvést např. typ výzkumného vzorku, dále jakým způsobem byly vybírány třídy a jak to bylo se zapojením žáků ve vybraných třídách.

Co se týče vlastních výsledků, ty představuje zejm. kapitola 7. Pro každou třídu ZŠ (1-9) autorka prezentuje vybraná díla dětí. Nevysvětluje ale, podle čeho konkrétní díla vybírala. Jsou něčím zvláštní? Jde o pouhou ilustraci věkové skupiny? Navzdory nejasnostem se právě v této kapitole dozvídáme nejvíce o autorčiných

kvalitách budoucí arteterapeutky. Na jednotlivých obrázcích autorka prokazuje myšlení arteterapeuta; zohledňuje úroveň výtvarného vývoje (např. str. 50), dále se snaží propojovat ztvárněné hrdiny s typologií představenou v teoretické části. Nechybí ani vlastní úvahy, které mají nádech arteterapeutických interpretací (např. s. 35; 39; 41; 49). Dále propojuje vyobrazené náměty v artefaktech s osobní historií autorů (př. s. 42) případně v obrazech zohledňuje i možné ukazatele školních vztahů a klimatu (str. 60). V textu autorka prokazuje i vlastní citlivou práci pedagožky (např. pobídnutí při tvoření Adámka, str. 38 nebo Huga, str. 54). Případně nabídka na dolepení papíru při práci s Karlem – str. 57) Jako silný artefietický moment pak spatřuji skupinovou práci se třídou (str. 47), kdy autorka nabídla dětem tělesné cvičení ve snaze zprostředkovat emoce, které vyobrazení hrdinové na obrázcích mohou mít. Je skutečně škoda, že žádný z výše zmíněných poznatků nelze provázat s cílem práce a že se na zjištěné údaje neptají stanovené výzkumné otázky.

Kvantifikovatelné výsledky deskriptivního charakteru, jimiž autorka sytí stanovený cíl práce, jsou nastíněny v kapitolách 8 a 9 (s. 61 – 65; 68 – 90) a nabízí řadu významných podnětů a informací. Např. na str. 63 o tom, kde děti mohou brát pro své hrdiny inspiraci (prvenství ve výzkumu má popkultura a mediálně známé postavy, na druhém místě je vlastní fantasie, nejméně čtenou oblastí pro inspiraci je potom reálný život dítěte a osoby / věci z jeho okolí). Zde je třeba skutečně ocenit celé dva roky autorčiny práce a následné zpracování cirka půldruhé stovky obrázků v grafech a tabulkách (navíc velmi přehledně zpracovaných). Číselné výsledky u arteterapeutických prací nebývají časté a pokud se objeví, lze nad jejich využitelností mnohdy spekulovat. Zde ovšem spatřuji nezpochybnitelný přínos práce min. v rozšíření povědomí o tom, jakými hrdiny se dnešní děti nechávají oslovit a kde se se svými hrdiny setkávají.

I proto práci doporučuji k obhajobě a navzdory významným formálním nedostatkům navrhuji známku dobře. Krajně lze uvažovat o známce velmi dobře – to pokud komise vyhodnotí výkon autorky jako vysoce kvalitní a pokud autorka zodpoví níže stanovené otázky k obhajobě:

- Má autorka komisi co říct k výtkám stran nedostatků etických náležitostí bakalářské práce (viz oponentský posudek)?
- Může podle autorky kolektivní tvorba ve třídách ovlivnit výslednou podobu artefaktu? Stejně tak vědomí dětí, že se obrázky budou veřejně prezentovat před spolužáky. Zohlednila autorka tuto skutečnost? (na str. 41 sama připouští, že se děti při práci inspirovali navzájem). Jaké výhody a nevýhody u kolektivního tvoření autorka spatřuje?
- K obrázku „Chris Kyle“ č. 26 (str. 56) autorka práce parafrázuje tvrzení žáka (autora artefaktu), že hrdina na obrázku není vidět. Co když ale vidět je? Jak by autorka nad obrázkem uvažovala, pokud by přijala možnost, že Janův hrdina není např. ten, který drží střelnou zbraň?
- Mohla by autorka komisi vysvětlit, co přesně míní chybným úkrokem, který zmiňuje na str. 59?
- Na str. 61 autorka píše, že: „Dále se ukázalo, že děti z 1. ročníků projevily mnohem více kreativity, než děti z vyšších ročníků.“ Mohla by pozorované rozdíly teoreticky podepřít?
- V čem autorka vnímá rozdíl u tvořivosti a fantasie dětí na I. a na II. stupni?
- V čem autorka spatřuje největší přínos svých kvantifikovatelných zjištění? V čem může být její práce využitelná pro arteterapii a artefietiku?

Závěr

Navrhovaná klasifikace slovně:

výborně

☐

velmi dobře

☐

dobře

☒

nevyhověl/a

☐

Práce splňuje základní požadavky na tento typ prací, a proto ji doporučuji k obhajobě:

ANO

NE

Datum:

11.8.2022

Podpis oponenta/ky práce:

